

KİTAP TANITIMI: TÜRKÇE'DE İLK Şİİ TEFSİR

İsmail Çalışkan

Mir Muhammed Kerim Baküvî, *Gerçeğin Doğuşu -Alevî Kur'an Tefsiri*, (Tahkik, tahriç, tahlil ve Türkiye Türçesi'ne aktararak hazırlayan: Ahmet Dolunay), Merkür Yayınları, I. baskı, İstanbul 2000, I-II.

Bilindiği gibi Kur'an'ın anlaşılması için Hz. Peygamber'den başlayarak günümüze kadar süregelen bir gayret vardır. Bu amaçla 14 yüzyıllık tarih sürecinde sayıları yüzlerle ifade edilen tefsirler telif edilmiş ve böylece büyük bir külliyat meydana gelmiştir. Doğal olarak ilk zamanlardan itibaren yazılan tefsirlerin büyük çoğunluğu Arapça'dır. Kur'an tefsirinde önemli bir aşama olan Arapça'nın dışındaki dillerde, özellikle Farsça ve Türkçe olarak tefsir ve meal yazımı sonraki tarihlere rastlar¹. Tefsirde diğer önemli bir aşama da İslam toplumunda ortaya çıkan yeni fikir ve düşünceler etrafında kümeleşen mezheplerin görüşleri doğrultusunda Mezhebi veya Fırka tefsirleri denilen tefsirlerin yazılmış olmasıdır ki, bunun tarihi neredeyse "tefsir" in başlamasıyla eş zamanlıdır. Klasik tefsir çeşitlerinin tasnifinde Şia tefsiri de söz konusu edilen mezhebi veya fırka tefsirlerinin bir türüdür. Çünkü Şîi alimlerce de dikkate değer tefsirler telif edilmiştir². Bunlardan en önemlileri şunlardır³:

- 1- Ebu'l-Hasen Ali b. İbrahim el-Kummî (h. IV./m. X. yy.); *Tefsîr-i Kummî*,
- 2- Ebu Cafer et-Tûsî (460/1068); *Tefsîru't-Tıbyîn*,
- 3- Ebu Ali et-Tabresî (548/1153); *Mecmau'l-Beyân li Ulûmi'l-Kur'ân*,
- 4- Muhammed b. Murtażî (Molla Muhsin el-Kîşî); *es-Sîfî*,
- 5- Muhammed eş-Şevkînî (ö. 1250/1834), *Fethu'l-Kadîr*,
- 6- Muhammed Hüseyin et-Tabatabâî (ö. 1388/1971); *el-Mizîn fi Tefsîri'l-Kur'ân*.

1- Müellif ve Tefsirin Genel Tanıtımı⁴

Şîi tefsirlerden biri de "Keşfu'l-Hakayık"tır. Bu eserin müellifinin asıl ismi Mir Muhammed Kerim b. Mir Cafer el-Alevî el-Hüseyinî el-Musevî el-Baküvî'dir. Soyuy Hz.

· Yrd.Doç.Dr. İsmail Çalışkan, Cum. Ü. İlahiyat Fak. Temel İslam Bilimleri (Tefsir) Öğr. Üyesi.

¹ Bkz.: İ. Binark-H. Eren; *World Bibliography of Translations of the meanings of the Holy Quran*; İstanbul 1986.

² Farsça tefsir ve tercüme tarihi geçmişi hakkında geniş bilgi için bkz.: Bahaüddin Hürremşahi, *Kur'an Bilimi* (çev.: Hasan Almas), İstanbul 1998, s. 139, 142, 163-70; 301-14.

³ Geniş bilgi için bkz.: Muhammed Hüseyin ez-Zehbî, *et-Tefsîr ve'l-Müfessirûn*, yy. 1976, II,42 vd.; Ignaz Goldziher, *İslam Tefsir Ekolleri* (çev.: M. İslamoğlu), İstanbul 1997, s. 303 vd.; İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, Ankara 1988, II,387 vd.

⁴ Müellif ve eseri hakkında henüz tefsir usulü ve tefsir tarihi literatüründe bilgi yoktur. Dolayısıyla şu anda tek bilgi kaynağımız tefsir üzerinde doktora yapan Ahmet Dolunay'ın tefsirin girişinde verdiği bilgilerdir. Biz bu bilgileri özetleyerek aldık.

Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin'den gelen⁵ Mir Muhammed 1853 yılında Bakü'de doğmuştur. 1871 yılından itibaren on yıl Bağdat'ta ilahiyat tahsili görmüştür. Daha sonra Bakü'de Şah Mescidi imamlığı, Bakü Vilayeti Şia Mescidi başkanlığı ve kadılığı, Ahuntluk, Privataklık (Öğretim üyeliği) komisyonu başkanlığı yapmış ve sosyal bir çok faaliyete iştirak etmiştir. Yenilikçi bir ruha sahip olan ve halkı daima ilme teşvik eden, bidat ve hurafelere, tefrika ve dini yozlaşmaya savaş açan müellif, bu arada müslümanların cehalet ve rezalete düşmelerinin sebebini Kur'an'dan uzaklaşmaya bağladığı için elimizdeki tefsiri yazmaya başlamış ve 1323/1905 yılında tamamlamıştır. 1920'de Kızıl Ordu Azerbaycan'ı işgal edince Mir Muhammed, Merdegîn'a gelmiş ve burada ilimle meşgul olmuştur. Daha sonraları başlatılan kıyım hareketinde anti-Sovyet ve dini faaliyetler yürütmek suçlamasıyla tutuklanarak 15.03.1939 tarihinde kurşuna dizilmiştir. Mir Muhammed Baküvî, elimizdeki tefsirin dışında çoğu günümüze ulaşmamış olan bir çok esere imza atmıştır. Bunlardan *İran Kentlerinin Hali ve Tebriz'de Gördüklerim* telifdir. Çevirileri ise şunlardır: *Ermenüse; Özrey-i Kureyş; On Yedi Ramazan; Kerbela Yangısı; Fetatu Gassan; Reşid'in Bacısı Abbase; Ebu Muslim el-Horasani; Salip Muharebesi ve Emin ve Memun Kardeşler*.

Tanıtmaya çalıştığımız bu eser, Azeri Türkçesi ile 20. yüzyılın başında yazılmış ve günümüz Türkiye Türkçesi'ne yeniden aktarılarak yayınlanmış bir tefsirdir. Orijinal ve tam ismi *Keşfu'l-Hakîyık an Nüketi'l-Âyîti ve'd-Dekîyık*'dir. Müellifin Önsöz'ünde de belirttiği gibi bu tefsiri yazmadaki amacı, Türkler'in Arap dilinde yazılı tefsirlerden istifadesinin zor olması sebebiyle “kişinin bizzat kendi dilinde bir tefsiri okuyup Kur'an'ın nükte ve hükümlerine bakıp görmesi”nin sağlanması, “sade ve basit bir tefsir yazarak, ... kolayca Kur'an'ın manalarının anlaşılması ve yüce gayesinden lezzet duyulması”dır. Ayrıca klasik tefsirlerde gramer ve lafız çözümlerinin çokluğundan dolayı Kur'an'ın nükteleri anlaşılabilir duruma gelmiş olması da tefsirin yazılmasını teşvik eden unsurlardan olmuştur. Kur'an “İslam milletlerinin birlik ve adalet üzere olmalarını emrederken” tefsirlerde tefrikaya sebep olabilecek şeyler nakledilmiştir. Bu sözlerden de anlaşılıyor ki müfessirimiz, özellikle mezhebi atışma ve çekişmelere de tefsirinde yer vermeyecektir. Nitekim Mir Muhammed belirlediği bu esasları tefsirinde uygulamıştır.

Müellifin üç cilt olarak ve Azeri Türkçesi ile yazdığı bu eser Türkiye Türkçesi'ne iki cilt olarak aktarılmıştır. Eser, klasik anlamda Fatihadan Nas suresine (I. cilt Fatihataha, II. cilt Enbiya-Nas) kadar sistematik bir tefsirdir. Müellif eserine kısa bir önsözle başlamış ve hemen Fatihataha suresine geçmiştir. Surelere, o surenin nerede nazil olduğu, çok az da olsa niçin nazil olduğu⁶, kaç ayet, kelime ve harften oluştuğunu belirterek ve ilk ayet olarak Besmele'yi her surede bir ayet sayarak başlar. Ayetlerin anlamını geniş bir şekilde

⁵ Dolunay'ın verdiği bilgilerden anlaşıldığına göre müellif, el-Alevî el-Hüseyinî el-Musevî nisbetlerini, soyu, sırasıyla Hz. Ali, Hz. Hüseyin ve İmam Musa Kazım'a dayandığı için kullanmaktadır.

⁶ Örnek için bkz.: II,1163, 1238, 1252.

verdikten sonra, gerek gördüğü yerlerde geniş tefsirî izahlarda bulunur. Sure sonlarında ise birkaçı hariç hemen her surenin faziletine dair çoğu sıhhat açısından zayıf rivayetlere yer verir ve öyle anlaşıyor ki bunları da kaynak olarak kullandığı tefsirlerden kaynaklarını tetkik etmeden almıştır. Müfessir, itibar görmüş ve daima müracaat kaynağı olmuş tefsirleri (Zemahşeri, *el-Keşşîf*; Razî, *Mefîtihu'l-Gayb*; Ebussuud Efendi, *İrşîdu'l-Akli's-Selîm*; Hîzin, *Lubîbu't-Te'vîl*; Neseî, *Medîriku't-Tenzîl*, Beydîvî, *Envîru't-Tenzîl*, İ. Hakkı Bursevî, *Rûhu'l-Beyîn*) kaynak olarak tercih etmiştir. Bunlarla birlikte kendi mezhebine uygun olarak sadece Tabersî'nin *Mecmau'l-Beyîn* adlı tefsirini kullanmıştır.

Tefsirin Türkiye Türkçesi'ndeki yayınına hazırlayan ise bu tefsirin daha faydalı ve kullanışlı olması bakımından bazı ekler yapmıştır. Öncelikle hazırladığı içindekiler listesi ile müellifin koymadığı bazı başlıkları koyarak önemli olan bazı bilgilere ulaşmamız sağlanmıştır. Yine yukarıda çok azına temas ettiğimiz müellifin hayatı ve eserleri geniş bir şekilde incelenmiştir. Müellifin kullandığı hadisler tahrir edilmiş ve diğer kaynakların yerleri gösterilmiştir. Bu arada dipnotlarda kimi izahlarda bulunulmuştur ki bunların⁷ tefsirin orijinalitesine katkıdan ziyade zarar verdiğini düşünüyoruz. Mesela, Baküvi'nin kendi tercihi olarak yaptığı bazı ayetlerin mealini uygun bulmadığı için değiştirip onun yerine kendi tercihi olan anlamı koyduğunu (I,285, 429; II,870, 890, 894, 1217) veya izahı hiç almadığını (II,1125) söylemekte, yine müellifin bazı yorumlarını 'indi görüşler' veya 'ifrat' olarak nitelemekte (II,625, 845, 1029, 1125), Kamer suresinde 'ayın yarılması'nı kıyamette kainatın yok oluşuna yoran Baküvi'yi kevnî mucizeleri inkar etmekle itham (II,1032) etmektedir. Keza kullanım açısından daha da faydalı olduğuna inandığımız şahıs, yer ve konu indeksleri de tefsirin sonuna eklenmiştir. Nihayet Mir Muhammed'in takip ettiği metoda göre numarası farklı ayetlerle⁸ aynı ayetlerin Kayışzîde Hafız Osman Hattî'ndaki numaralarının listesini gösterir tablo, kısa bir lügatçe ve son olarak Bibliyografya bu tefsiri Türkçe'ye aktaran tarafından yapılmış katkılardır.

2- Tefsirin Özellikleri

Şüphesiz her tefsirin kendine has bir metodu ve onu diğerlerinden ayıran özellikleri vardır. Bunlar müellifin bilgi, görgü, meslek, sosyal ve psikolojik durumu, kendini yakın hissettiği düşünce ve inanç grubuna ait düşüncelerden kaynaklandığı gibi, yaşadığı zamanın etkisiyle de şekillenmiş olabilir. Mir Muhammed'i diğerlerinden ayıran ve tefsirine yansıttığı bazı yanlarını onun tefsirinin özellikleri olarak görmekte fayda vardır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

a- Şiiliği: Şia mezhebine mensup olan müellif, tefsirin tetkikinden anlaşıldığı kadarıyla bu yönünü öne çıkarmaktan hoşlanmayan, mezheb taassubu olmayan, hatta

⁷ Örnek olarak bkz.: I,12, 118, 122, 212-14, 405, 429 (1,310 daki dipnotla krş.), 432, 570; II,625, 627, 649, 736, 945, 959, 1022, 1217.

⁸ Müellif ayetlerin sayısında klasik numaralamaya pek uymamakta ve ayetleri birleştirerek veya bölerek bu sayıda farklı bir sonuca ulaşmaktadır. Örnek için bkz.: I,3, 41, 73; II,1109.

mezhepler arası orta yolu takip etmeye çalışan birisidir. O, Şia'nın hassas olduğu bazı meselelerle ya hiç ilgilenmemiş veya o konularda mutedil davranmıştır. Kullandığı kaynaklar da buna biraz işaret etmektedir. Şia'nın hassas olduğu konulardan bazılarını bakacak olursak daha net fikirler edinebiliriz. Ehl-i Beyt konusunda onlara olan sevgisini gizlemediği gibi (I,124, 402; II,817, 1146-47), onları aşırı yüceltme ve istismarı da kınamaktadır (I,124, 133, 402-403, 576; II,839, 854, 901). Hz. Ali'ye büyük sevgisini izhar (I,223, 368; II,901, 984, 1047, 1107), onun velayetini (I,233) ve hakkında ayet indiğini (I,230) kabul ederken, Kur'an'ı sadece imamların tefsir edebileceği düşüncesini reddederek Kur'an'ı herkesin anlayabileceğini savunur (II,927, 1034, 1069). Mut'a nikahının, zinaya engel olacağını düşünerek helal olduğunu (II,648-49) düşünmekte ve bazen de bu konuda Şî' ulemaya muhalefet etmektedir (I,68, 212; II,1085). Mezhepler arasındaki tefrikaya karşı tavır takınan (II,939, 973) müellif, Haşimoğulları'nı ve Vehhabileri ismen eleştirir (I,47, II,1231) ama Hz. Ebu Bekir, Ömer ve Osman'a ve sahabeye saygılı davranır (I,177, 363; II,1070). Gadirhum, Cemel olayı, İfk hadisesi gibi konularda tarihi verileri kullanarak olayları aktarmakla (I,233; II,672, 993-95,Â) yetinir.

b- Fıkhî yönü: Fıkhi konularda mezheplerin ortak görüşünü veya tercih ettiği bir görüşü aktarır ve onaylar (I,105, 166, 213, 408; II,664-65; 666-67), bazen fark gözetmeden görüşlerinden dolayı onları eleştirir (I,14; II,1085), ulemayı bazı konularda yanlış fetva vermekle suçlar (I,14; II,1085), bazen kendi mezhebini tercih (I,223) ve bazen de kendine ait görüşü açıklar. Böylece o, recmi (II,664, 859), adalet şartına bağlı olarak dört evliliği (I,158; II,859), cariyelik ve kölelik müessesesinin zamana bağlı olarak siyasal olduğunu (II,1198), ayaklara meshi (I,12, 212), Kur'an'a manen temizlenmişlerin dokunabileceğini (II,1050) ve neshi (I,38, 475) kabul eder.

c- Rivayetler ve tarihi olaylar karşısında tutumu: Müellif bazen ayetlerin izahı, iniş sebepleri veya hikmetleri bağlamında tarihi olaylara ait rivayetleri (I,237, 570, II,672, 686, 833-35, 836-37, 989-Ş, 1133, 1161, 1228-31, 1232, 1240-48) genişçe nakleder, ama zayıf rivayetleri reddeder veya müfessirleri bu konuda eleştirir (I,442, 605, II,645, 728, 736, 1107, 845, 939), gereksiz izahlardan kaçınır (I,266; II,756, 893, 1208).

d- İnanç konularındaki tavrı: İsa'nın bedenlen göğe çıkmadığı (I,122, 202, 203; II,959), kıyamette sura üfürülmeyeceği (I,266), ayın yarılmadığı (I,1032) gibi kişisel tercihler yanında kaynak müfessirlerden Zemahşerî'ye çok yer verdiğinden olsa gerek büyük günah meselesinde olduğu gibi zaman zaman onunla paralel (II,106, 117; II,647-48, 679) düşünmenin dışında Mir Muhammed genel kabule uygun hareket etmektedir.

e- Sosyal, bilimsel konular: Tefsirin birçok yerinde konuları günümüze getirip Kur'an mesajını güncelleyen müfessir, vatan sevgisi, idari yapı gibi siyasal (I,358; II,738, 900-1, 992, ğ), havanın insan yaşamı için önemi, Zariyat suresinin ilk 7 ayetini ilimle irtibatlandırması, uzay cisimlerinin de bir ömrü olduğu, ispatlanmış ilmi buluşların

Kur'an'la çelişmeyeceği gibi bilimsel (I,234, 364, 466, 501; II,869, 902, 924, 1016, 1032, 1046, 1168) konularda da günün şartlarına uygun yorumlar getirme gayretindedir.

f- Nev-i şahsına mahsus yorumları: Ve nihayet müfessirimiz daha özel tercih ve yorumlar yaparak nev-i şahsına mahsus çıkarımlarda da bulunur. Bunlardan bazılarını işaret edelim: Fatır suresi 1. Ayetteki melek 'aklın kuvveti', meleklerin kanatları ise 'akıldan doğan kuvvetler'dir (II,845), Sad suresi 37. ayetteki şeytan 'mahir usta'dır (II,894), Bakara suresi 27. ayetteki *ahd*, 'Allah'ın verdiği kamil akıl'dır (I,8), Adem ve Havva, Mekke ile Taif arasındaki bir topraktan yaratılmış olup Havva Adem'in kaburga kemiğinden yaratılmamıştır (I,9, 11, 12, 294), Meryem'in Hz. İsa'dan başka çocukları da vardır (I,118, 579), Araf suresi 172. ayette kendilerinden ahd alınan Ademoğulları, Yahudiler'dir (I,324), İsra suresi 79. ayetteki *Makam-ı Mahmûd*'dan kasıt Mekke'nin fethidir (I,547), Kur'an'da anlatılan Zülkarneyn, Makedonyalı İskender (I,570), Ye'cüc-Me'cüc ise 'bir Hazer taifesi'dir (I,573), Furkan suresi 38. ayetteki *Ress* 'Aras nehridir' (II,695), Hz. İbrahim taş devrinde yaşamış ve taş ile sünnet olmuştur (I,523; II,620), Neml suresi 40. ayette bahsedilen *taht*, Belkıs'ın iktidarını sembolize edip gerçekliği yoktur (II,729), yine Neml suresi 82. ayette Kıyamet Günü çıkacağı belirtilen *Dibbe*, 'hayvan değil bir insan' olup müfessirler bu konuda can sıkıcı bir çok şeyi anlatmıştır (II,737), Lokman suresinde anlatılan Lokman b. Bîurî, Davut peygamber ve Yunanlı filozof Pisagor'dan ders almıştır ve onun hizmetinde bulunmuştur (II,787).

g- Eleştirel zihniyeti: Mir Muhammed'in tefsirine hakim olan hususlardan birisi de hemen her fırsatta yanlışları, aşırılıkları, müslümanların birliğine zarar veren ve düşmanlığı körükleyen taassubu çekinmeden eleştirmesidir. Bunu yaparken de mezhepler üstü bir tavırla "İslam milleti" kavramını kullanarak savunusunu evrenselleştirir (I,72, 134, 182, 278, 288, 336, 414; II,859, 901). Eleştirilere kendisini de katar ve yine çekinmeden özeleştiri yapar (I,115, 289, 402; II,973, 900). Ne adına olursa olsun tesis edilen hurafelere (I,104, 209, 300, 408, 464), peygamber de olsa aşırı yüceltmeye (II,751, 1047) karşı sert tavır alır ve ülkemizde de meşhur olan 'Kur'an'ın ölümlere inmediği' söylemini yüzyıl önce dillendirir (I,236).

3- Kitabın Türkçe Yayını İle İlgili Bir Eleştiri

Kitapların içeriği kapağına konan isimle sembolleştirilmeye veya özetlenmeye çalışılır. Bu bütün alanlar için geçerli olduğu gibi tefsir için de geçerlidir. Ancak Mir Muhammed'in tefsirine isim olarak seçtiği *Keşfu'l-Hakîyık an Nüketi'l-Âyîti ve'd-Dekîyık* başlığı bunu gerçekleştirirken, ülkemizdeki basımında bu isim *Gerçeğin Doğuşu -Alevî Kur'an Tefsiri*, şeklinde değiştirilmiştir. Kapak ismi olarak seçilen bu tür Türkçeleştirmeye karşı olmamakla beraber, bu isimlendirmenin özellikle de alt başlığın böylesi bir esere uygun olmadığını düşünüyoruz. Madem böyle bir şey yapıldı, kitabın ismi tercüme edilebilir veya orijinal adına uygun bir isim bulunabilirdi. Çünkü kitabın şu andaki

görünüŖü, onun tefsirî kıymetinin göz ardı edildiği izlenimini vermektedir. Populizm ve manipölasyona en az bu alanda yer verilmesi gerekir diye düŖündüğümüzden belirtmekte yarar umuyoruz ki, kendi mezhebi de dahil hiçbir mezhebe açıkça pirim vermeksizin hepsini birlikte görmeye çalıŖan, dil ve ırk ayrılığını gözetmeden İslam dairesine girmiş bütün insanları ortak bir isim altında toplayıcı olarak “İslam milleti” tabirini ısrarla kullanan ve daima kanayan yara olmuş olan ayrılık ve düŖmanlıđı sert dille yeren müellifin bu hassasiyeti göz ardı edilerek tefsirin isminin bir kesime yönelik kılınması doğrusu ne ilmidir, ne Kur’an gibi bir kitaba ve ne de müellifin zihniyetine yakıŖır. İlmi değildir, zira İslam ilim geleneğinde özellikle Kur’an tefsiri ve tercümesi sahasında eser vermiş olan hiçbir kimse kitabının ismini bu Ŗekilde isimlendirmemiş ve böyle bir süpekölasyona izin vermemiŖtir. Olsa olsa müelliflerin isimlerine mezhebi nisbetini veya memleketini anlatan (*eŖ-Ŗafi’i, el-Hanefi, eŖ-Ŗi’i, el-Mekkî, el-Basrî vb.*) kelimeler eklenmiŖtir. Buna yukarıda isimleri geçen Ŗiî tefsirler de dahildir. Bir istisna olarak İmam Mîturidî’nin *Te’vilûtu Ehli’s-Sunne* isimli eseri akla gelebilir. Ancak unutulmamalıdır ki bu eserin ismi, *Te’vilît* veya *Te’vilûtu’l-Kur’in*’dir. *Te’vilûtu Ehli’s-Sunne* ismi ise daha sonrakiler tarafından kullanılmış ve böylece meŖhur olmuŖtur⁹.

Bütün bunlardan sonra öyle anlaŖılıyor ki, kitaba alt baŖlık olarak kullanılan “Alevi” kaydı tefsirin içeriği ile uygunluk arzetmemektedir. Burada Azerbaycan halkının yüzde sekseninin mensup olduğu Ŗiiliđin çok katı ve taassuba dayalı olmadığı da göz önüne alınmalıdır. Dahası günümüzde Ŗiî ve Alevî kavramları birbirlerinin yerine kullanılmıyor ve birbirleriyle de özdeŖleŖtirilmiyor. Aslında müellif çağının problemlerini gören aydın bir kiŖilik ve zihniyete sahiptir. Ve üstelik bizim tespitimize göre onun mezhebi veya ideolojik bir takıntısı da yoktur. O, müslüman dünyanın içinde bulunduğu aşılmaz problemleri görmüş ve bunun üzerine gitmiŖtir. Gayesi Ŗunu veya bunu, ideolojik veya mezhebi açıdan haklı çıkarmak değil Kur’an’ın insanların zihinlerini inŖa etmesini temin etmesine kapı aralamak ve bu amaçla da müslümanları Kur’an’la yüzleŖtirmektir. Buna rağmen tefsirin *Alevî Kur’an Tefsiri* alt baŖlıđıyla sunulması hoŖ bir durum değildir.

Sonuç olarak, *KeŖfu’l-Hakîyk*, 20. yy.ın baŖlarında yazılmış, Kur’an ile çağının insanını yüzleŖtirmeyi hedeflemiş özgün bir tefsirdir. Azeri Türkçesi ile yazılmış olması da ayrı bir özelliktir. Bu haliyle kıymetli bir eser olarak Türkiye’de ve Türkçe olarak yayınlanmış ilk “Ŗiî tefsir” olma özelliğini de taŖımaktadır.

⁹ Bunun için bkz.: Talib ÖzdeŖ, *İmam Maturidî’nin Te’vilûtu Ehli’s-Sunne Adlı Eserinin Tefsir Metodolojisi Açısından Tahlil ve Tanıtımı* (Yayınlanmamış Doktora tezi), Kayseri 1997.